

Apró Erzsébet

**FELEKEZETI ANYAKÖNYVEK A VAJDASÁGI LEVÉLTÁRAKBAN
CRKVENE MATIČNE KNJIGE U VOJVODANSKIM ARHIVIMA**

12. SUBOTIČKI ARHIVSKI DAN – MATIČNE KNJIGE KAO ARHIVSKA GRADA

12. SZABADKAI LEVÉLTÁRI NAP – AZ ANYAKÖNYVEK MINT LEVÉLTÁRI
FORRÁSANYAG

Subotica, 20. 09. 2019 – Szabadka, 2019. 09. 20.

1. **DIA** Előadásom annak a felekezeti levéltári anyagnak az áttekintése, amely többsége még a mai levéltári intézmények megalakulásakor került a levéltárakba, ezekből is csak a genealógiai kutatás fontos forrástípusát, a kereszteltek, házassulók és halottak anyakönyveit mutatom be: azok előfordulási helyét, évkörét, terjedelmét.
2. **DIA** Az adatokat Vajdaság tíz levéltárában őrzött **különböző felekezetek** iratairól gyűjtöttem össze, a Vajdasági Levéltár és a 9 regionális levéltár fondjegyzékéből.

Vajdaságban az állami levéltárak gyűjtőkörébe tartozik az egyházi szervek irattárainak ellenőrzése és az iratok átvétele, ugyanis levéltári hálózatában nincsenek egyházi levéltárak. A 2. világháború után utasításokkal, rendeletekkel és törvényekkel szabályozták a levéltári anyag összegyűjtését és megőrzését.¹ 1946-ban² rendelték el az egyházi anyakönyvek összegyűjtését 1895-tel bezárólag, és azokat az anyakönyvi hivatalokban helyezték el. Levéltári begyűjtésükre 1949–1950-ben került sor, azzal a céllal, hogy másolatokat készítsenek róluk.³ A 60-as években pedig, azok az anyakönyvi hivatalok, amelyek az egyházi anyakönyvek őrzésére nem tudták biztosítani a megfelelő raktári körülményeket, a levéltárak ajánlása alapján, átadhatták irataikat az illetékes levéltáraknak.⁴

3. **DIA** Ismertetőmhöz a 2008-ban megjelent fondjegyzékben⁵ szereplő adatokat használtam, amit néhol egy 2011-ben tartott előadásomhoz a levéltárak honlapjairól frissítettem.

4. **DIA** A levéltárakban őrzött levéltári anyag ismertetése

Az ismertetett gyűjtemények évköre, terjedelmi kimutatása levéltáranként nagyon eltérő, ezért ez az én előadásomban is érzékelhető.

5. **DIA** Vajdasági Levéltár, Újvidék⁶

¹ Bácska, Bánát és Baranya Katonai Parancsnoksága utasítást adott ki a körzeti népbizottságoknak a levéltári anyag megőrzésére. – Fodor István – Molnár Tibor: A Zentai Történelmi Levéltár. Tóthfalu, 2003. 15. o.; Rendelet a múzeumok, a műemlékvédelem, a levéltárak és könyvtárak ideiglenes megszervezéséről 1946-ból, és amely alapján 1946-ban meg is alakult a Vajdasági Levéltár, illetékessége kiterjedt Vajdaság egész területére. – Ugyanott.

² Zakon o državnim matičnim knjigama. – Službeni list FNRJ, br. 29/1946. (Az állami anyakönyvekről szóló törvény. A Jugoszláv Föderatív Népköztársaság Hivatalos Lapja. 1946. 29. sz.)

³ Molnár Tibor: Anyakönyvek forrásértéke a világháborús áldozatok adatainak feltárásában. In.: Bács-Kiskun megye múltjából, évkönyv. 21. k. Kecskemét, 2006. 314. o.

⁴ Ugyanott.

⁵ Fodor István – Apró Erzsébet: A vajdasági levéltárak magyar provenienciájú fondjai és állagai 1918- ig. A KÁRPÁT-MEDENCE LEVÉLTÁRI FORRÁSAI I. FOND- ÉS ÁLLAGJEGYZÉKEK 3. Budapest, 2008.

⁶ Fodor–Apró, 2008. 62-63. o.

6. DIA A Vajdasági Levéltárnak gazdag anyakönyvi gyűjteménye van. Ezen belül őrzik a törvényhatóságok⁷ Bács-Bodrog, Temes és Torontál vármegyék, valamint Újvidék, szabad királyi város őrizetében került felekezeti anyakönyvek másolatait. Szabadka és Zombor szabad királyi városok felekezeti anyakönyveinek másolatait néhány kivételtől eltekintve, a szabadkai, illetve a zombori történelmi levéltárakban őrzik. Az említett vármegyék települései ma három ország területén, Szerbiában, Romániában és Magyarországon vannak.

F. 402 VAJDASÁGI EGYHÁZI ANYAKÖNYVEK MÁSOLATAINAK LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYÉ-ben (1756) 1826–1895 (1916) 121,60 ifm⁸ van.

Az egyes sorozatokon belül a kötetek vármegyék, felekezetek és települések szerint vannak rendezve. A települések pedig betűrendben, és köztük van Szabadka, Újvidék és Zombor is.

7. DIA 1. sorozat: Kereszteltek, házassulók, halottak anyakönyvei 1756–1895, összesen 953 doboz.

Bács-Bodrog vármegye 233 településére,⁹ 1756–1895-ig vannak anyakönyvek, 8 felekezeté, a legtöbb a rk. 97, a görögkeleti szerb pedig 62 településen.

- Római katolikus	1826-1895	97 település
- Görögkatolikus	1831-1895	4 település
- Görögkeleti (szerb)	1756, 1779, 1826–1895	62 település
- Görögkeleti román	1826-1895	3 település
- Evangélikus	1828-1895	31 település
- Református	1828-1895	10 település
- Izraelita	1761, 1844-1895	19 település
- Nazarénus	1827-1895	7 település

8. DIA Temes vármegye 218 településére 1826-1895-ig vannak anyakönyvek, 9 felekezeté, legtöbb a görögkeleti román, 95 településen.

- Római katolikus	1827-1895	51 település
- Görögkatolikus	1826-1895	3 település
- Görögkatolikus román	1837-1895	3 település
- Görögkeleti szerb	1826-1895	47 település
- Görögkeleti román	1826-1895	95 település

⁷ Az 1827. évi XXIII. tc. értelmében

⁸ Fodor –Apró, 2008, 65-87. o.

⁹ Azért több a települések száma, mint amennyi község volt a megyében, mert egy településen több felekezetnek is voltak templomai, hivatalai. Ugyanis Bács-Bodrog vármegye lakosainak száma az 1890-es népszámlálás alapján 716 488 fő volt, területén 13 közigazgatási járással és 126 községgel. – Iványosi-Szabó Tibor: A közigazgatás alakulása a mai Bács-Kiskun megye területén. In: Bács-Kiskun megye múltjából, 15. Kecskemét. 1999. 23–27.

- <i>Evangélikus</i>	1827-1895	8 település
- <i>Református</i>	1828-1894	5 település
- <i>Izraelita</i>	1855-1895	5 település
- <i>Nazarénus</i>	1878-1891	1 település

9. DIA Torontál vármegye 267 településére 1825-1895-ig terjedő időszakból vannak anyakönyvek, 8 felekezeté, legtöbb a római katolikus 95, és a görögkeleti szerb 92 településen.

- <i>Római katolikus 1825-1895</i>	95 település
- <i>Görögkatolikus román 1828-1895</i>	3 település
- <i>Görögkeleti szerb 1825-1895</i>	92 település
- <i>Görögkeleti román 1826-1895</i>	41 település
- <i>Evangélikus 1828-1895</i>	14 település
- <i>Református 1871-1895</i>	4 település
- <i>Izraelita 1851-1895</i>	7 település
- <i>Nazarénus 1872-1895</i>	11 település

10. DIA A mai Vajdaság területén kívüli vármegyékre is őriznek anyakönyveket: Baranya vármegye területére 1826-tól 1895-ig, 5 felekezet anyakönyveit.

- <i>Római katolikus</i>	1826-1895
- <i>Görögkeleti</i>	1868-1895
- <i>Evangélikus</i>	1868-1895
- <i>református</i>	1868-1895
- <i>izraelita</i>	1868-1895

Szerém vármegye területéről csak római katolikust, 1830-1883-ig.

Arad vármegye, Belovár-Kőrös vármegye, Hunyad vármegye, Krassó-Szörény vármegyék területéről pedig csak a görögkeleti román felekezet anyakönyvei vannak a gyűjteményben, 1824-1867-ig.

11. DIA Történelmi Levéltár, Fehértemplom¹⁰

Az Egyházi szervezetek és intézmények című fondcsoporton belül őrzi 5 felekezet iratait 1734-1949-ből 10,10 ifm-t, de nem látszik, vannak e benne ilyen anyakönyvek.

12. DIA

Római katolikus plébániák iratai 1734-1949	3,45 ifm.
Szerb ortodox parókiák iratai 1767-1949	13,55 ifm.
Román ortodox parókiák iratai 1792-1949	3,40 ifm.
Evangélikus gyülekezetek iratai 1829-1949	0,30 ifm.
Zsidó hitközség iratai 1782-1941	1,40 ifm.

¹⁰ Fodor-Apró, 2008. 98-102. o.

13. DIA Szerémség Történelmi Levéltára, Mitrovica¹¹

Az Egyházi szervezetek és intézmények fondcsoporton belül őrzi 8 felekezet iratait 1717–1960, 22,53 ifm, de itt sem látszik, vannak e benne ilyen anyakönyvek.

14. DIA

A római katolikus plébániák iratai 1732–1936-ból,	5,00 ifm.
a görögkeleti szerb parókiák iratai 1717–1949-ig,	14,90 ifm.
a görögkatolikus egyházközség iratai 1887–1936-ig,	0,80 ifm.
a baptista gyülekezet iratai 1804–1877-ig,	0,30 ifm.
az evangélikus szlovák gyülekezet iratai 1795–1899-ig,	0,50 ifm.
az evangélikus németek iratai 1910–1927-ből,	0,05 ifm.
a görögkatolikus ruszin egyházközség iratai 1811–1916-ból,	0,25 ifm.
az izraelita hitközség iratai 1849–1960-ig.	0,40 ifm.

15. DIA Történelmi Levéltár, Nagybecskerek¹²

16. DIA A Gyűjtemények fondcsoportban van a F. 519 AZ

EGYHÁZI ANYAKÖNYVEK GYŰJTEMÉNYE 1746–1949-ig, 5,50 ifm.

17. DIA Benne Nagybecskerek 5 felekezetének anyakönyvei 1746–1949-ig.

Római katolikus	1753–1901
Görögkeleti szerb	1746–1948
Evangélikus, szlovák	1820-1944
Református	1820–1949
Izraelita	1886–1940

18. DIA 11 településen, 4 felekezet anyakönyvei: 1758–1948-ig.

Római katolikus	1758–1937
Görögkeleti szerb	1768–1921
Baptista	1796–1825
Evangélikus	1861–1948

19. DIA Történelmi Levéltár, Nagyikinda¹³

20. DIA Az Egyházi szervezetek és intézmények fondcsoportban négy görögkeleti szerb parókia iratait őrzi 1747–1937-ig, de itt sem látszik, vannak e benne ilyen anyakönyvek.

21. DIA Történelmi Levéltár, Pancsova¹⁴

¹¹ Fodor–Apró, 2008. 120-124. o.

¹² Fodor–Apró, 2008. 138, 140-142. o.

¹³ Fodor–Apró, 2008. 153. o.

¹⁴ Fodor–Apró, 2008. 166-170. o.

22. DIA A MIKROFILMGYŰJTEMÉNYBEN őriznek 79 tekercs mikrofilmet, a Levéltár illetékességébe tartozó öt község (Pancsova, Antalfalva, Alibunár, Ópáva és Kevevéra) anyakönyvi hivatalaiban őrzött felekezeti anyakönyvekről 1765–1949.

23. DIA Pancsován a római katolikus felekezetnek 1718–1899-ig, a görögkeletinek 1782–1895-ig, az izraelitának 1873–1890-ig vannak mikrofilmek az anyakönyvekről.

A 17 településre pedig, a legkorábbi évből a római katolikusoknak 1765–1949-ig, a görögkeleti szerbeknek 1779–1948-ig, a görögkeleti románoknak 1872–1949-ig, az evangélikusoknak 1766–1927-ig, a reformátusoknak 1878–1903-ig, a baptistáknak 1806–1939-ig, és a nazarénusoknak 1875–1895-ig vannak.

24. DIA Történelmi Levéltár, Szabadka¹⁵

25. DIA A GYŰJTEMÉNYEK C) főcsoportban őrzik az egyházi anyakönyveket.

F. 208 A SZABADKAI EGYHÁZI ANYAKÖNYVEK MÁSOLATAINAK GYŰJTEMÉNYE 1839–1895-ig, ami 4,86 ifm.

26. DIA Szabadkának a római katolikus plébániák iratairól 1839–1895-ig, 407 kötetét tartalmazza.

Szent Teréz Római Katolikus Plébánia iratai	1839–1895	146 k.
Szent György Római Katolikus Plébánia iratai	1846–1895	128 k.
Szent Rókus Római Katolikus Plébánia iratai	1846–1895	133 k.

27. DIA A görögkeleti Parókia iratairól 1848–1895-ig 39 kötetet, az izraelita felekezet 66 anyakönyvéről, valamint a református, az evangélikus felekezet anyakönyveiről:

A Főrabbinátus, mint Izraelita Anyakönyvi Hivatal iratai	1851–1895	66 k.
Református Gyülekezet iratai	1885–1895	16 k.
Evangélikus Gyülekezet iratai	1887–1895	27 k.
Egyesült Protestáns Gyülekezet iratai	1884	1 k.
A Szabadkai Gyámhivatal nyilvántartása a nazarénusokról	1873–1895	1 k.

28. DIA A levéltárban őrzik az eredeti anyakönyveket is:

F. 451 A SZABADKAI EGYHÁZI ANYAKÖNYVEK GYŰJTEMÉNYÉ-ben, 1687–1949 közötti évekből, 322 kötetet.

Szabadkának

¹⁵ Fodor–Apró, 2008. 199-202. o.

a római katolikus felekezet anyakönyvei a legkorábbiak, 1687–1948-ig, 191 kötet.

A Szabadkai Szent Teréz Római Katolikus Plébánia iratai	1687–1900	114 k.
A Szabadkai Szent Rókus Római Katolikus Plébánia iratai	1841–1948	46 k.
A Szabadkai Szent György Római Katolikus Plébánia iratai	1841–1942	31 k.
A falvakra: 1780–1909-ig vannak anyakönyvek:		
A Bajmoki Szent Péter és Pál Római Katolikus Plébánia iratai	1780–1905	27 k.
A Csantavéri Szent Antal Római Katolikus Plébánia iratai	1781–1900	30 k.

29. DIA A görögkeleti szerb felekezeti anyakönyvek 1744-1949-ig vannak, 41 kötet:

A Szabadkai Jézus Mennybemenetele Görögkeleti Szerb Parókia iratai	1744–1947	30 k.
A Sándori Szent Dimitrij Vértanú Görögkeleti Parókia iratai	1810–1949	11 k.

Az Ágostai Evangélikus Felekezet Szabadkai–Zombori Utazó Gyülekezetének iratai 1886–1901-ig, 1 kötet.

30. DIA Újvidék Város Történelmi Levéltára¹⁶

Nem őriz egyházi anyakönyveket, mert azok a Vajdasági Levéltárban vannak.

A F. 402 VAJDASÁGI EGYHÁZI ANYAKÖNYVEK MÁSOLATAINAK LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYÉ-ben Újvidék 4 felekezetének anyakönyvei 1828-1895-ig vannak.

Római katolikus 1850-1893
Görögkeleti 1828-1895
Evangélikus 1854
Izraelita 1844-1876

31. DIA Történelmi Levéltár, Zenta¹⁷

32. DIA Az Egyházi szervezetek és intézmények fondcsoporton (A. 8) belül, 1744–1948-ig őrzik az állami anyakönyvi hivataloktól átvett 4 felekezet eredeti anyakönyveit:

a római katolikus felekezetét 1757-től 1943-ig,

a görögkeleti szerbet 1744–1937-ig,

az izraelitát 1802–1948-ig,

a nazarénusokét 1870–1895-ig.

33. DIA Történelmi Levéltár, Zombor¹⁸

¹⁶ Fodor–Apró, 2008. 65-69. o.

¹⁷ Fodor–Apró, 2008. 241-244. o.

¹⁸ Fodor–Apró, 2008. 264-266. o.

34. DIA **A GYŰJTEMÉNYEK (C.) főcsoportban őrzik a FELEKEZETI ANYAKÖNYVEK LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYÉ-t (F. 9), 1719–1942-ig, ami 22,63 ifm, benne eredeti és a másolatai is.**

35. DIA **Zombornak 3 felekezet anyakönyvei 1719-1942-ig vannak:**

Római katolikus eredeti anyakönyvek	1719-1902
Római katolikus másolatok	1829-1895
Görögkeleti szerb eredeti anyakönyvek	1741-1896
Görögkeleti szerb, másolatok	1829-1895
Izraelita eredeti anyakönyvek	1842–1942

36. DIA **A 10 településen pedig 3 felekezetnek eredeti anyakönyvei 1737-től 1930-ig vannak:**

Római katolikus, eredeti anyakönyvek	1766–1907
Görögkeleti szerb, eredeti anyakönyvek	1737–1930
Szlovák evangélikus, eredeti anyakönyvek	1792–1927

Német evangélikus (Szeghegy!=Lovćenac) 1854-ből

37. DIA **Összegzés, befejezés**

Az anyakönyvek vezetése Vajdaságban is a törökök kiűzését követően kezdődött el. Amint láttuk, a legkorábban a római katolikus felekezetnél **1687-ben Szabadkán**, majd **1719-ben Zomborban**.

A görögkeleti szerb felekezeti anyakönyvek legkorábbi éve **1717 Neradin településen (Szerémségben), 1741 Zomborban**.

Az izraelita anyakönyvek legkorábbi éve **1761 Sóvé (Ravno selo)**, az evangélikusé **1766 Kevevára (Kovin)**, a baptistáé **1796 Beodra**, a görögkatolikus rusziné **1811 Síd**, a reformátusé **1820 Nagybecskerek**, a nazarénus felekezeté pedig **1827, Pacsér**.

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMET!